

РЕЗЮМЕ. Bu maqola ta'limda raqamlashtirishni transformatsiya qilishning ahamiyati haqida ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga raqamlashtirish transformatsiyasining eng ilg'or turlari va ularning o'qitish va o'rganish jarayonidagi roli haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье говорится о важности цифровой трансформации в образовании. Кроме этого, она включает информацию о главных тенденциях цифровой трансформации и их роли в улучшении процесса преподавания и обучения.

SUMMARY. This article informs about the importance of digital transformation in education. Moreover, it includes information about top trends of digital transformation and their role in improving the process of teaching and learning.

ELEKTRON TA'LIM RESURLARI INNOVATSION O'QITISH USULI SIFATIDA

K.E.Nurmaxanov – *pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori*

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: elektron ta'lim resurslari, intellektual salohiyat, rivojlantirish, o'qitish vositasi, fundamental bilim, innovatsion o'qitish.

Ключевые слова: ресурсы электронного обучения, интеллектуальный потенциал, развитие, инструмент обучения, фундаментальные знания, инновационное обучение.

Key words: e-learning resources, intellectual potential, development, learning tool, fundamental knowledge, innovative learning.

Elektron ta'lim resurslari o'qitish vositasi bo'lib, uning sifatini oshirish vositasi bo'lib xizmat qiladi. Elektron ta'lim resurslari asosida qurilgan zamonaviy axborot ta'lim muhiti sharoitida o'quv jarayoni ishtirokchilari faoliyatining tabiatida talabalarining mustaqil, ilmiy-tadqiqot, ijodiy va samarali ishlari ulushini oshirish yo'nalishida o'zgarishlar ro'y bermoqda. O'zingizning elektron ta'lim resurslaringizni ishlab chiqish eksperimental va tadqiqot faoliyatini tashkil etishga imkon beradi-ham individual, ham guruh, jamoaviy, haqiqiy o'rganish obyektlari, ularning modellari va displeylari bilan. Bu o'quvchini o'rganilayotgan qonuniyatni mustaqil ravishda "kashf etish", intellektual salohiyat va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga olib keladigan tadqiqot usulini keng joriy etishni ta'minlaydi.

Har qanday shodagi zamonaviy mutaxassisning o'ziga xos xususiyati nafaqat kasbiy faoliyatda fundamental bilimlarning mavjudligi, balki unga axborot makonida harakat qilishda yordam beradigan dasturiy vositalar to'plamiga ega bo'lish zarurati. Shunday qilib, oliy o'quv yurti o'qituvchisining vazifasi faol hayotiy pozitsiyaga ega, o'z faoliyat sohasida malakali, o'zgaruvchan sharoitlarda harakat qilish qobiliyatiga ega, professional muammolarni hal qilishga tayyor, o'z-o'zini tarbiyalash, o'zini rivojlantirish va o'zini o'zi anglashga qodir bo'lgan mutaxassisi tarbiyalashdir. Ushbu vazifani bajarishda yordam beradigan vositalar yangi axborot texnologiyalari asosida ishlaydigan va zamonaviy media muhitini shakllantirish uchun asos bo'lgan elektron resurslardir.

Multimedia tez rivojlanayotgan axborot texnologiyasidir, ular ajralib turadi: har xil turdagi ma'lumotlarni bitta dasturiy mahsulotga integratsiya qilish, Real vaqt rejimida ishlash, shuningdek, inson - kompyuter aloqasining yangi darajasi. Axborot texnologiyalari deyarli barcha an'anaviy vositalarning xususiyatlarini birlashtiradigan, axborot muhitida mavjud bo'lgan tajribadan foydalanadigan, tuzatadigan va saqlaydigan, uni almashadigan, pedagogik va axborot texnologiyalarining yutuqlarini birlashtiradigan, o'qitish xarajatlarini minimallashtiradigan elektron o'quv vositalarini yaratishga imkon beradi.

Turli xil innovatsion modellar va o'qitish usullariga o'tish sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning umumiy prinsiplari va yondashuvlari kollej talabalarining kasbiy va amaliy mashg'ulotlarida samaradorligini oshiradi.

Ta'limni to'liq axborotlashtirish sharoitida innovatsion texnologiyalarni joriy etish hozirgi kunda progressiv qadam hisoblanadi, o'rganish motivatsiyasini oshiradi va o'quv faoliyatini intensivlashtirishga yordam beradi. O'quv jarayoni sifatini oshirish uchun o'qituvchi o'z ishida taqdimotlar, video ma'ruzalar, videokonferensiyalar, elektron darsliklar, multimedia kabi elektron ta'lim resurslaridan foydalanishi mumkin. Bular kurs, kompyuter modellari, ta'lim portallari, masofaviy kirish ta'lim resurslari va boshqalar. Ta'lim jarayonida elektron ta'lim resurslarining har bir turi o'ziga xos vazifalarning cheklangan doirasini hal qiladi, shuning uchun ulardan an'anaviy pedagogik texnologiyalar bilan va bir-biri bilan birgalikda o'quv

jarayonida yordamchi material sifatida foydalanish mumkin.

Ta'limning zamonaviy usullari o'qituvchi va talabaning rollarini qayta ko'rib chiqishga majbur qiladigan prinsiplarga asoslanadi. Innovatsion texnologiyalarni qo'llashda o'qituvchining majburiyatlari o'quv auditoriyasida talabalarda tanqidiy fikrlash, tahlil qilish, munozara jarayonida o'z fikrlari, g'oyalari, bilimlari va tajribalari bilan o'rtoqlashish qobiliyatini rivojlantirishga imkon beradigan sharoitlarni yaratishdir. Talabaning majburiyatlari o'quv jarayonini ijodiy energiyasi bilan boyitish, uning samaradorligi uchun javobgarlik ulushini o'z zimmasiga olishdir. Shu bilan birga, talabalar o'qituvchi ularga yordam berish uchun auditoriyada ekanligini bilishlari kerak va ular bundan to'liq foydalanishlari kerak, ammo o'rgangan narsalari uchun asosiy mas'uliyat talabalarga bog'liq.

Axborot texnologiyalarining alohida elementlaridan foydalanishga asoslangan har bir fan uchun o'quv-uslubiy majmua o'quv jarayonida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi o'zaro ta'sir samaradorligini va ta'lim muhitining yangi sifatini oshirishni ta'minlaydi. Elektron ta'lim resurslaridan foydalanadigan fanlar bo'yicha o'quv-uslubiy majmualarning o'ziga xos xususiyati shundaki, ular talabalarining nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini tizimlashtirishni optimal ravishda birlashtiradi, joriy o'quv faoliyatini nazorat qilish sifatini oshiradi, talabalarining o'zini o'zi boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi, talabaning tanlangan kasbga qiziqishini yangilash va saqlashga imkon beradi.

O'quv-uslubiy majmuaga kiritilgan elektron ta'lim resurslarining har bir turi o'ziga xos afzalliklarga ega va o'quv jarayoni samaradorligini oshirishga turlicha hissa qo'shadi.

Zamonaviy talabalarining ijodiy salohiyati haqida unutmaslik kerak, bu ko'p jihatdan kasbiy bilimlarni o'zlashtirishda harakatlantiruvchi kuchdir. Shunday qilib, yuqori darajadagi umumiy bilimlarni beradigan ta'lim har bir talaba shaxsiyatining ijodiy rivojlanishiga yo'naltirilgan ta'lim bilan almashtirilishi kerak. Ijodiy shaxsning tizimli shakllanishi mutlaqo yangi uslubiy asoslangan, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning ijodiy faoliyati natijasida yuzaga keladigan va talabaning kasbiy tayyorgarlikning passiv ob'yektidan o'zaro ta'sir sub'yektiga aylanishini o'z ichiga olgan uyg'unlashtirilgan o'quv jarayonini ta'minlaydi. Zamonaviy sharoitda ijodiy shaxs rivojlanishning barcha bosqichlarida talabga aylanadi. Doimiy o'zgarishlar sharoitida omon qolish va ularga yetarli darajada javob berish uchun kelajakda mutaxassis o'z ijodiy salohiyatini faollashtirishi kerak. Biroq, kasbiy ta'limni tashkil etishning an'anaviy yondashuvlari zamonaviy sharoitda bitiruvchilarning kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini to'liq hisobga olmaydi.

Talabalarni o'quv faoliyatiga tortish orqali o'qitishning faol informatsion usullaridan faol usullari va shakllariga o'tish vazifalarni samarali amalga oshirish uchun zarur shartdir.

Elektron ta'lim resurslarini yaratish ustida ish olib borayotganda, "o'qituvchi – talaba" modeli ma'ruza materialini yanada vizual, tushunarli, dinamik ravishda taqdim etishga imkon beradi. Shu bilan birga, ilmiy tamoyil saqlanib qolmoqda. Amaliy faoliyatning orttirilgan tajribasi kelajakdagi mutaxassislar tomonidan kundalik hayotda, ishlab chiqarishda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish uchun ishlatilishi mumkin. Amaliyotga yo'naltirilgan vazifalar ushbu bilim sohasini rivojlantirish uchun motivatsiyani oshirish orqali o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, bu faqat talabalar uchun shaxsan ahamiyatli sharoitlarda namoyon bo'ladi.

O'quv jarayonida elektron resurslardan foydalanish o'quv materialini taqdim etish shakllari va usullariga, talaba va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro ta'sir xususiyatiga va shunga mos ravishda umuman darslarni o'tkazish metodologiyasiga sezilarli ta'sir qiladi. Shu bilan birga, elektron ta'lim vositalari an'anaviy ta'lim yondashuvlarini almashtirmaydi, balki ularning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Kompyuterning innovatsion texnologiyalari o'qitishda qo'shimcha emas, balki uning samaradorligini sezilarli darajada oshiradigan yaxlit o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanishi uchun mo'ljallangan.

Shu tarzda tashkil etilgan dars, bir tomondan, elektron ta'lim resurslaridan foydalanish tufayli talabaning aql-idrokini rivojlantirishga, bilimlarni mustaqil ravishda olish va taqdim etishga, axborot bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga e'tibor qaratadi. Boshqa tomondan, elektron ta'lim resurslarini zamonaviy interaktiv ta'lim texnologiyalariga kiritish o'quv jarayonida qo'llaniladigan intellektual texnikalar va tashkiliy shakllar doirasini sezilarli darajada kengaytirishga imkon beradi. Ushbu kombinatsiya bilimlarni o'zlashtirish va ko'nikmalarni shakllantirish jarayonini yanada samarali qiladi va natijada o'quvchilarning ta'lim natijalari

daraja-sini oshirishga yordam beradi.

Shubhasiz, elektron ta'lim resurslaridan foydalanish o'quv jarayonining imkoniyatlarini kengaytiradi, ammo shu bilan birga ular faqat vosita, muammolarni hal qilish vositasi bo'lib qoladi va ulardan foydalanish maqsadga aylanmasligi kerak. Elektron ta'lim resurslaridan keng va tizimsiz foydalanish quyidagi muammolarga aylanishi mumkinligini unutmashimiz kerak:

- idrok va assimilyatsiyani kamaytirishga yordam beradigan o'quv jarayonining axborot bilan to'yinganligi ehtimoli;
- o'qituvchilarni o'quv jarayoniga tayyorlash vaqtini ko'paytirish;
- eng yangi elektron ta'lim resurslari talablariga javob beradigan uskunalarni sotib olish zarurati;
- mualliflik huquqi muammosi

O'quv jarayoniga elektron ta'lim resurslarini joriy etish, elektron ta'lim resurslarini an'anaviy yoki innovatsion o'quv vositalari bilan to'g'ri birlashtirishni o'z ichiga olgan malakali foydalanish sharti bilan, sifat jihatidan yangi ta'lim natijalariga erishish muammosini hal qilishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatining oshishi bugungi kunda elektron ta'lim resurslaridan innovatsion ta'lim shakllari va usullari bilan birgalikda kompleks foydalanish bilan bog'liq. Uslubiy o'quv tizimining barcha tarkibiy qismlarini tegishli ravishda sozlashni o'z ichiga olgan elektron ta'lim resurslaridan malakali foydalanish yaxlit ta'lim traektoriyasini shakllantirishga yordam beradi, bu ko'p jihatdan zamonaviy ta'lim maqsadlariga erishishga yordam beradi.

Amaliy ahamiyati shundaki, taqdimot shaklida taqdim etilgan jadvallar va grafikalar tuzishni o'rgatishda elektron ta'lim resurslarini o'quv jarayoniga samarali kiritish orqali o'quvchilarning ta'lim natijalarini oshirish maqsadida darsdan tashqari mashg'ulotlarda foydalanish mumkin.

Adabiyotlar

1. Новак Г.Л. Пути активизации работы студентов на занятиях специальных транспортных дисциплин. // Методический вестник Мариупольского механико-металлургического колледжа. – Мариуполь: 2010. – С.56-64.
2. Фицула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – К.: Акдемвидав, 2006. –С. 352.
3. Гуревич Р. С. Інформатизація навчального процесу як чинник формування особистості майбутніх фахівців // Дидактика професійної школи : зб. наук. пр. / ред. кол.: С.У.Гончаренко (голова), В.О.Радкевич, І.Є.Каньковський (заст. голови) та ін. — Хмельницький : ХНУ, 2006. Вип. 4. - С. 94-97.
4. Литвин А. В. Інформатизація професійно-технічних навчальних закладів будівельного профілю : монографія / Андрій Вікторович Литвин. - Львів: Компанія «Манускрипт», 2011. –С.498.
5. Смирнова Т.Л. Инновации в образовательном процессе подготовки экономистов. // Современное образование: инновационный потенциал умной экономики России: материалы международной научно-методической конференции 1-2 февраля 2007г., Россия, Томск. - Томск: Томский гос. университет систем управления и радиоэлектроники, 2007. - С. 98-100.
6. Чупрова Л.В. К вопросу об инновационных методах обучения в вузе/Л. В. Чупрова/Сборники конференций НИЦ Социосфера, 2012. № 23. -С.32-35.
7. Чупрова Л.В. К проблеме совершенствования системы подготовки специалистов в высшей школе. //Педагогика и современность, 2012. № 1. С.63–67
8. Исупова Н.И. Методические особенности применения электронных образовательных ресурсов. // Сборник научных трудов Sworld. 2012. Т. 23. № 4. -С. 92-95.
9. Ковригина Е.В. Создание и редактирование электронных таблиц в среде Open Office.org: учебное пособие. [Электронный ресурс]. 2008. - С.44-49. URL:<http://window.edu.ru/resource/386/58386> (дата обращения 10.11.2015)
10. Сервис для создания интерактивных учебно-методических пособий по разным предметам <http://Learningapps.org/> [Электронный ресурс]. - URL: (дата обращения 11.12.2015).

REZYUME. Maqolada ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatining oshishi bugungi kunda elektron ta'lim resurslaridan innovatsion ta'lim shakllari va usullari bilan birgalikda kompleks foydalanish bilan bog'liqdir. Uslubiy o'quv tizimining barcha tarkibiy qismlarini tegishli ravishda sozlashni o'z ichiga olgan elektron ta'lim resurslaridan malakali foydalanish yaxlit ta'lim traektoriyasini shakllantirishga yordam beradi, bu ko'p jihatdan zamonaviy ta'lim maqsadlariga erishishga yordam beradi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье повышение качества подготовки выпускников образовательных учреждений связано с комплексным использованием на сегодняшний день электронных образовательных ресурсов в сочетании с инновационными формами и методами обучения. Грамотное использование электронных образовательных ресурсов, предполагающих соответствующую настройку всех компонентов методической системы обучения, способствует формированию целостной образовательной траектории, что во многом способствует достижению современных образовательных целей.

SUMMARY. In this article, improving the quality of training graduates of educational institutions is associated with the integrated use of electronic educational resources in combination with innovative forms and methods of teaching. The competent use of electronic educational resources, involving the appropriate adjustment of all components of the methodological learning system, contributes to the formation of an integrated educational trajectory, which greatly contributes to the achievement of modern educational goals.